

Asia: HE 74/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Sininauhaliiton asiantuntijalausunto

Sininauhaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

Sininauhaliitto ei kannata esitettyjä muutoksia. Jaamme näkemykset, jotka esimerkiksi Sininauhasäätiö ja Soste ovat jo aiemmissa vaiheissa tästä esityksestä lausuneet emmekä toista niitä tässä.

Omassa lausunnossamme keskitymme kahteen keskeiseen näkökulmaan: asunnottomuuspolitiikkaan ja työllisyyspolitiikkaan.

Sininauhaliitto katsoo, että nyt lausuttavana oleva esitys on ristiriidassa hallitusohjelmassa esitetyn pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisen tavoitteen kanssa. Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa ilmoitetaan tavoitteeksi käynnistää ”välittömästi” ohjelma ”pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi”. Tämä esitys on lämpimästi kannatettava: se on jatkoa reilut viisitoista vuotta Suomessa jatkutulle politiikalle, jossa asunnottomuuden poistamisen ytimessä on ollut asunnon tarjoaminen kaikille niin sanotun asunto ensin -mallin mukaisesti. Suomalaisen asunnottomuuspolitiikan kansainvälisesti viisas lähtökohta on ollut havainto siitä, että turvattu asuminen on perusta monelle muulle elämän ja arjen hallinnan ulottuvuudelle. Kun ihmisen ei tarvitse tuntea jatkuvaa stressiä asumisen järjestymisestä vaan hän voi luottaa asumisen pysyvyyteen, hänellä vapautuu energiaa muuhun välttämättömään: omasta terveydestään huolehtimiseen, lähisuhteistaan, myös lapsistaan huolehtimiseen, opiskeluun, työhön.

Suomalaisessa asunnottomuuspolitiikassa on ensimmäisten PAAVO-ohjelmien jälkeen siirrytty AUNE-ohjelmaan jo vuonna 2016, jolloin asunnottomuuden poistamisen keskeiseksi työkaluksi nostettiin asunnottomuuden ehkäiseminen. Asunnottomuuden ehkäiseminen on edelleen perusteltu lähtökohta hallituksen tavoittelemalle pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiselle: ei ole vaikuttavaa vähentää nykyisten asunnottomien määrää, jos uusia asunnottomia tulee jatkuvasti lisää.

Sininauhaliitto katsoo, että nyt lausuttavana oleva hallituksen esitys laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta on ristiriidassa pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisen tavoitteen kanssa. Valitettavasti Sininauhaliitto näkee, ettei nyt lausuttavana olevassa esityksessä tunnisteta asumista perusoikeutena eikä nähdä turvattun asumisen merkitystä muiden elämän osa-alueiden kannalta. Esitys voi johtaa siihen, että hauraassa tilanteessa elävien ihmisten asumisen tukea rajoitetaan tavoilla, jotka johtavat asunnottomuuden lisäämiseen. Tällainen asumisen tuen politiikka ei ole yksilöiden eikä yhteiskunnan talouden kannalta viisasta.

Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa työllisyys on keskeisessä roolissa: hallitus tavoittelee työllisyys- ja kasvutoimilla 100 000 uutta työllistä. Tavoitetta lähestytään lisäämällä kokopäiväistä työtä avoimilla työmarkkinoilla tekevien työntekijöiden määrää. Lausuttavana olevan esityksen mukaan ”ansiotulovähennyksen poiston tavoitteena on kokoaikatyön vastaanottamien kannusteiden parantaminen.”

Sininauhaliitto ei jaa hallituksen näkemystä ansiotulovähennyksen poiston myönteisistä vaikutuksista. Ansiotulovähennys on mahdollistanut 300 euroon asti ansaitun palkan tai yrittäjätulon ilman, että tulo vaikuttaa asumistuen määrään. Nyt tämä niin sanottu suojaosa poistuu ja kaikki tulot vaikuttavat asumisen tukeen. Sininauhaliiton jäsenjärjestöt tavoittavat paljon kansalaisia, joilla on monia työ- ja toimintakyvyn haasteita, jotka estävät kokoaikaisen työnteon. He tarvitsevat kestäviä kuntoutuksen ja työllistymisen polkuja, ei rangaistuksia. He oletettavasti he luopuvat siitäkin työstä, jota ovat nyt ansiotulovähennyksen turvin voineet tehdä.

Sininauhaliitto toivoo, että hallitus tunnistaa työllistymisen realiteetit, jotka koskevat kymmeniä tuhansia ihmisiä, eikä kuvittele, että heidän työllistymisensä avoimille työmarkkinoille vauhdittuu erilaisia tukia poistamalla tai kaventamalla. Kohtaamme työssämme paljon osatyökykyisiä ja vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia ihmisiä, jotka ovat osa-aikaisessa työsuhteessa matalapalkka-alalla. Esitetyt asumisen tuen leikkaukset koskettavat suurta joukkoa tästä ihmisryhmästä, jotka eivät omasta tahdostaan riippumatta löydä kokoaikaista työtä. Oletettavasti asumisen tukien leikkaaminen kannustaa tukeutumaan aiempaa vahvemmin toimeentulotukeen. Tämä ei ole yksilöiden eikä yhteiskunnan talouden kannalta perusteltua.

Sininauhaliitto jakaa hallituksen näkemyksen, jonka mukaisesti asumisen tukeminen ja työllisyys liittyvät toisiinsa. Sininauhaliitto on kuitenkin täysin eri mieltä hallituksen kautta siitä, mikä tämä yhteys on: Sininauhaliiton asiantuntemuksen mukaan turvattu asuminen on perusta, jonka varaan Sininauhaliiton tavoittamat hauraassa elämäntilanteessa olevat ihmiset voivat rakentaa muun elämänsä, myös työllistymisen.

Sininauhaliiton asiantuntemuksen mukaan esitetyt muutokset asumistuesta annettuun lakiin eivät ole perusteltuja.

Pekka Lund
Toiminnanjohtaja
Sininauhaliitto ry